

EPAM

EKONOMİ VE POLİTİKA
Araştırmaları Merkezi

İSTİNYE ÜNİVERSİTESİ

Haftalık Dış Politika ve Ekonomi Bülteni

53. Bülten

İSÜ

**İSTİNYE
ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL**

istinye.edu.tr | 0850 283 60 00

/istinyeuniv.edu

/istinyeunivedu

/istinyeunivedu

Doç. Dr. Fahri Erenel-EPAM MÜDÜRÜ

Karl Poper ve Bilim Felsefesi

Karl Popper'ın çalışmalarını güdüleyen ve yönlendiren temel amaç, bilimsel olan ve olmayan açıklamaları birbirinden ayırmayı sağlayacak bir yöntem, bir ölçüt bulmaktır. Popper'a göre doğaya ya da topluma dair, oldukça yaygın biçimde savunulan pek çok düşünce, bilimsellik iddiası taşımalarına rağmen gerçekte bilimsel değil; belki sanatsal, edebi, siyasal yahut dini olarak kabul edilmesi gereken açıklamalardır. Bilimi sanattan, inançtan, propagandadan ve sahte bilimden ayıran şeyin ne olduğunun açıkça ortaya konulması gerekir

Popper, bütün modern dönem boyunca bilimselliğin ölçütünü belirleyen egemen yaklaşımı eleştirerek işe başlar. Söz konusu yaklaşımı doğrulamacılık olarak adlandırır. Popper'a göre doğrulamacılık bilimi sahte bilimden ayırmak konusunda yetersiz bir yöntemdir. Doğrulamacılar, bir kuramın bilimsel kabul edilebilmesi için olgularla uyumlu olması gerektiğini savunurlar. Oysa herhangi bir kuramı doğrulayan örnekler bulmak hiç de zor değildir. Ve kaç örnek bulunursa bulunsun, evrensel geçerlilik taşıyan herhangi bir iddiayı mantıksal düzeyde kanıtlamak olanaksızdır

Popper açısından bilim, bir bilme arzusu, bir merak giderme değildir. Bilimsel çalışmalar Popper felsefesinde var olan bir probleme, sorunsala çözüm arayışı ile ortaya çıkar. Bu noktada bilim tamamen problemlere dayalı çözüm üretimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çözüm yolları aranırken kuramlar oluşturulur, kuramlar doğruluk kadar yanlışlık ihtimali de barındırdığından analizlerle ilerlenir ve yanlışlanamayan kuramların elde edimi ile bilimsel süreç ilerler. Bu noktada bilimsel çalışmaların temel süreci var olan bir probleme çözüm arayışı ve yanlışların, yanlışların ortadan kaldırılarak bilginin elde edilmesi ile şekillenir.

'Popper'ın öngördüğü bilim, doğruların üst üste konulduğu şekilsiz bir yığından çok, yanlışların ayıklanmasıyla ya da yontulmasıyla yavaş yavaş ortaya çıkan bir heykele benzer. Buna göre' bütün kuşların gagası sivridir' önermesini binlerce kuşu gözlemleyerek doğrulamak yerine bir tane küt gagalı kuşu göstererek yanlışlamak daha doğru ve güvenilirirdir.'

Bilim, deney gözlemden ziyade eleştiriden oluşmaktadır. İnşa edilmiş olan ve bundan sonrasında inşa edilecek olanın eleştiri süzgecinden geçirilmesi bilimi ortaya koyar. Ussal bir etkinlik olan bilimin gerek ortaya çıkması, gerekse ilerlemesi eleştiriye bağlıdır. "Bilim eleştirel bir uğraştır. Varsayımlarımızı eleştirel biçimde sınarız. Hataları bulmak, hataları ayıklayabilmek ve böylece doğruya daha da yaklaşmak için onları eleştiririz.'

Bilimsel çalışmalar açısından aranan nitelikler üzerinden devam ettiğimizde bir diğer noktamız, nesnelliktir. Nesnellik bilim adamının şahsiyle bağdaştırılmaz ve özneler arası bir nitelik arz eder. Nesnelliği bize sağlayacak olan ise yine eleştirel yaklaşımdır. Nesnel düzlemde gerçekleşen eleştirel tutum ile bilimsel çalışmalarla doğruya ulaşmak amaçlanır. Doğru aranırken daima yanlışla karşılaşma potansiyeli olduğundan yanlışlar bulunarak doğru içerisinden ayıklanmalı ve sürecin ilerlemesi sağlanmalıdır. “Bilim ancak çözüm denemeleri sırasında ortaya atılan hipotezler arasındaki rekabet ve bu hipotezlerin güçlü testlerle sınanması ile gerçekleşir.’

Bilimsel süreç olmuş, bitmiş ve tamamlanmış değildir. Bilimsel çalışmalar, sürekli değişen ve gelişen evren içerisinde dinamik bir çerçevede ortaya çıkar. Bu nedenle bilimin sabit bir süreç olduğundan, bir sona ulaştığından bahsetmemiz mümkün değildir, böylesi bir oluşumu düşünen her bir bilim insanı aslında büyük bir yanılgı içerisine düşmüştür. “İlke olarak bilim oyununun bir sonu yoktur: Günün birinde bilimin önermelerini artık daha fazla sınamayıp, onları bütünüyle doğrulanmış kabul eden oyundan atılır.’

Bilim insanının bir amaç uğruna hareket etmesi gerektiğini ise Popper şu şekilde nitelendirir:

“... Bilim insanı olarak amacımız, nesnel doğruya ulaşmaktır; daha doğruya, daha ilginç doğruya, daha iyi anlaşılır doğruya. Mantıken amacımız kesinliğe varmak olamaz. İnsansal bilginin yanlış olabileceğini kabul edersek, doğru konusunda hiçbir zaman emin olamayacağımızı da anlamış oluruz.”

Karl Popper felsefesi ile bütünleşen Yanlışlanabilirlik İlkesi, bilim felsefesinden sosyal bilimlerin yöntemine kadar geniş alanda önemli bir tartışmayı başlatmıştır. Popper, ilkeyi en temelinde Mantıkçı Pozitivist düşüncenin Doğrulanabilirlik ilkesine karşıt olarak ortaya koymuştur.

Popper açısından Yanlışlanabilirlik İlkesi, önerme niteliğinin ölçütüdür, belli kurallara tabi olarak değerlendirilir. Bu kurallar dâhilinde ele aldığımızda kabul edilen önermelerle zıt yapı sergileyen yargıların tamamı yanlışlanmış kabul eden Popper şöyle yazar: “Yalnızca kabul ettiğimiz temel önermelerle çelişen bir kuramı yanlışlanmış olarak niteliyoruz.”

BİR ÂMİRE, ASTINDAN “YILDIZLI PEKİYİ”

Doç. Dr. Sinan Çaya-İstinye Üniversitesi Sosyoloji Bölümü

Temel eğitimin sonrasında, yedek subaylık günlerimizi bir askerî okul ortamında, Öğretmen-Binbaşı *Ural Armay*’ın emir komutasında kütüphane görevinde geçirdik. Bir yandan ikiz görev olarak saati geldiğinde derslerimize giriyorduk. Binbaşım da, benzer surette, kütüphane âmirliğini, *Askerî Yazışma ve Türkçe* dersi hocalığı ile beraber sürdürüyordu.

Kütüphane & İşleyiş Tarzı

Okulun kütüphanesi çeşitten ziyade çoğul nüshalar bulundurmak adına zengindi. Meselâ, *Yardımcı Lineer Cebir* kitabından (azamî sayıda öğrenci faydalansın diye) neredeyse kırk nüshanın elde tutulması gibi.

Askerî öğrencilerimizin dinlenme ve keyif maksadıyla okudukları çeviri romanlardan da mükerrer kopyalar vardı. Hele *Harold Robbins* ve *Arthur Hailey* tercümeleri özellikle rağbet görüyorlardı. Bir çokları, derslerden sonra “kavimler göçü” misâli kütüphaneye üşüşerek bu yazarlardan bir iki kitap ödünç almaya bakarlardı ki, kapanın elinde kalırdı âdetâ! Roman okumak, kimilerinin hafife aldığından farklı bir serbest zaman meşgalesidir. Genel kültürü, düşünce ufku çok ötelere taşır zira. Bu bakımdan gençler için fevkalâde eğiticidir.

Kütüphanede bir sivil memuremiz ile, sayısı terhis dönemlerine göre değişen birkaç asteğmen görevliydik. Mesai sona erip servis otobüsleri hareket ettikten sonra, kütüphanenin bir buçuk saat süreyle açık kalmaya devam etmesi gerekiyordu; zira bizim öznelerimiz, yatılı öğrencilerimizdiler. Bu fazladan açık kalma gerekliliği; âmirimiz binbaşı dahil; münavebeyle (dönerli) nöbete kalma şeklinde yürüyüp gidiyordu. İki defa fazla mesai yapan, bir öğlen ertesi (yarım gün) izne hak kazanıyordu. Personelin özlük hakkı güzelce gözetilmiş oluyordu.

Ancak; bazı “işgüzar / gayretkeş” bireyler, sırf o yarım-gün izne odaklanıp; bunu muhteşem bir imtiyaz addedip; bu istikamette olumsuz kulis yapmışlardır ki; bir gün komutanımızın, sivil memureye, “galiba şu telâfi izinlerimiz birilerine batmış” diye yakındığını işitmişimdir.

Ural Armay’ın Kişiliği

Binbaşım nezâhet, ilim, irfan sahibiydi. Sert bir ânını *yaşantıladığımı* söyleyemem. Yalnız bir gün çarşıya resmî bir anahtar yaptırmak için gönderilmiş ve dönüşte,

—“nerede kaldın sen be?” biçiminde hafif bir *muahezeye* uğramıştım, o kadarcık. Esasen *İç Hizmet Kanunu*’nda bu kelime aynen geçer. Üste, mevzuat icabı *bahşedilmiş* bir azar yetkisi hükmündedir. Bendeniz uzun yürüyüş (*hiking*) meraklısıydım. Dönüşte belediye otobüsüne binmediğim için gecikmişim meğer.

Bir Pazar günü çarşıda sivil kıyafetle minibüsten inerken âmirimize rast geldik. Kendisi de üniforma içinde değildi.

—“*Sinan, sivillik ayrı yakışmış sana*” diye iltifat buyurdu.

Bir diğer gün, ortalıkta, bir yüzbaşı’nın alkolizm (*) tedâvisine gönderildiği konuşuluyordu Bendeniz-fakir, gayrı-ihtiyarî, “yazık vallahi, kelle kulak yerinde *Marcello Mastroianni* gibi de bir adam!” demiş bulundum (**) bir sâfiyet içinde, yanımdaki arkadaşa.

Derken gözüm, *Armay*’ın masasına kaydı. İşitmişti. Omzunda o “minik” rütbe ile bir yüzbaşı hakkında, iltifat kabilinden bile olsa, öyle ulu orta konuşulmazdı. Binbaşımın bıyık altından gülümsediğini göz ucuyla fark ettim. Biraz mahcup amma rahatlamış vaziyette başımı önüme eğdim. Belli ki onun indinde muhteva şekilden öncelikliydi; yani bendenizin iyi niyetli demecini anlayışla, belki hattâ takdir ile karşılamıştı. Bunu sezinlemiştim.

Başka bir muvazzaf subay olaydı, orada konuşma üslubuna takılır; “bir üst hakkında öyle şeyler diyemezsin!” diye tuttururdu, ihtimâl. (Anılan “alkolik” subay, sonradan şifa bulacaktı. Başka bir şehirde bir vesileyle seneler ardından kendisiyle bir görüşmem

İ Kuruluşlarda, en katı genörgüt (bürokrasi) modellerini dahi kapsar şekilde; işgörenler arasında kimi şayialar (*grapevine*) elbette döner. Bu bir realitedir. Tabî bir durum sayılır. Örgüt içinde iş hayatının bir parçasıdır. Mevzuat ne yazarsa yazsın; pratikte bunu men’etmek hiç de gerçekçi bir adım olmaz (Çaya 2018).

** Cüneyt Arkin bir ekran sohbetinde anlatmıştı: Yazar-çizer ve sinema yönetmeni *Suat Yalaz*; *Karaoğlan*’ı filme çekeceği vakit; gidip gelip ona defalarca yalvarmış:

— “Ben *Malkoçoğlu*’yum; bu role en münasip adamım” diye üstelemiş; ama ısrarı neticesiz kalmış. *Suat Bey*, ona, —“sen, *Marçello [Mastroianni]* ile *Alain Delon* kırması, yani Avrupaî bir tipsin; bu role hiç gitmezsin; nokta!” deyip kestirmiş. Aktör bu cümleyi; ekranda; yüzünde memnun bir gülücükle nakletti. (O rolü *Kartal Tibet* alacak ve oradan beyaz perdede bahtı açılacak).

gerçekleşecekti: Onu; biraz kilo almış, amma sağlıklı bir hâlde ve apoletlerinde daha ileri bir rütbe ile görecektim; hoşnut olacaktım).

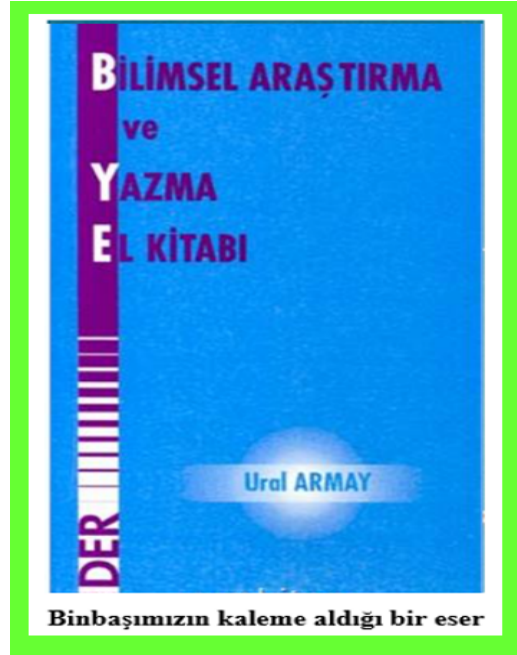
Görülen lûzum üzerine bir pazar günü bütün okul çalışanları mesaiye çağrılmıştı. Kütüphaneye yeni katılmış *Erzurumlu Ramazan Asteğmen*, evli barklıydı. Diğerlerimiz gibi (bendeniz, *Atğm. Güven*, *Atğm. Bahattin*) bekâr ve tek başına yaşayanlardan değildi. Bebekleri de doğmuştu. *Armay* Binbaşımız; camdan bakınırken o yeni elemanın da binaya doğru yaklaştığını görünce,

—“bu çocuğu bugün buraya getirtmek günahtır yahu!” diye söylendi.

Sivil memuremiz (*Tuna Hanım*) sıcak kanlı, girişken, dışa dönük (*extrovert*) özellikte idi. Bir gün dolambaçlı bir telefon trafiği sonucu, “ilgili adamına” ulaşarak bir yakını için alenî surette bir ayrıcalık talep etti ve olumlu vaad de aldı. O bir aralık bayan tuvaletine uzandığında binbaşımız bize dönüp “demek ki bu da yapılabiliyormuş” demekten kendisini alamadı. Sonra sustu. O iltimas elde etme teşebbüsü garibine gitmişti besbelli.

Binbaşımızın çocuğu yoktu. Eşi kendisinin eve dakik bir anlayış içinde dönmesini beklerdi. *Freudî* bir yorum üzerinden giderek şöyle bir çıkarsama (*inference*) mümkündür belki: Çocuksuz bayan, eşini, bir anlamda ikâme (*surragate*) bir oğul gibi değerlendirebilir sanki. Ona göre de üstüne titrer. Fazla merak ve ilgi gösterir. *Ural Armay*’ın ağırca bir göğüs ameliyatı geçirmiş olması da elbette başka bir etmen idi. (Tam narkozdan çıkarken, cerrahın sesi, sanki çok uzaklardan geliyormuşçasına çalınmış kulağına. Cerrah, ekibine dönüp,

—“herifin bünyesi kuvvetliymiş yine de!” cümlesini telâffuz etmiş. Komutanımız, bir sohbetinde bu serüveni dudaklarında bir tebessümle nakletti bizlere. Hoşuna gitmiş yani bu tespit).

Fiilen şâhidi olmadıysak da; *Ural Armağ*’ın “mahallî çapta ünlü” yemek perhizine girme seansları varmış, öncesinde. Memure hanım bizlere mâl’etmiştir. Günler boyu (!) yemekten kesilir; sadece su, çay ve sigarayla dururmuş. Bir müddet böyle geçince, çok sevdiği hamsi tavalara birden yumulur — serde Karadenizli olmak var!— ve hattâ balığın yağına bezediği parmaklarını “oh, ferahladım!” nidâsıyla *saççağızı* üzerinde gezdirmiş! (Daha doğrusu *üstleri çoktan dökülmüş amma yanlarda mevcut saç tutamları üstünde* diyelim). Demek böyle tutkulu, iştihali amma bir yandan riyaziyetçi (nefsine hâkim) bir boyutu da varmış. Esasen onun kardiyolojik vak’aya dönüşmesinde o keskin, şiddetli perhizlerin payı; sonradan aydınlık kazanmış.

Zorlu Süreçte Örnek Rehberlik

Kütüphanenin yeni bir binaya taşınması, bizim zamanımıza denk geldi. Bu “harekât” kolay olmadı. Daha ilk hazırlık aşamasında önemli ölçüde bilek gücüne ihtiyaç duyuldu. Askerî kurumlar (okul, müze, revir, dikmevi-atelye, basımevi, AR-GE, fabrika, karargâh vs.) bu hususta kıt’alardan farklıdır. Buralarda nefer (rütbesiz er / Mehmetçik) sayısı iyice azdır. Bu statüde vatan hizmeti ifa eden o az sayıdakiler ise tahsil ve sosyo-kültürel düzeyi oldukça yüksek

gençlerdir. Kıt'alardaki mukabillerine nispetle, istisnâ erlerdir. Onlara benzemez bir tipoloji sergilerler. (O vakitler *kısa dönem* uygulaması henüz çıkmamıştı).

Kütüphaneye ön yardım için ilk yollanan nefer kardeşimiz; küçükken nâzenin ve hastalıklı büyütüldüğünü, haddizatında askerden muaf tutulsa buna dahi şaşmayacağını beyan etti. Bu itibarla orada yük taşıma işine uygun görülmedi. Hemen geri gönderildi. Yerine gelen ikinci er; vasıflı bir iş, belki bir tercümanlık filân zannettiğini dile getirdi. Bunu bir medenî cesaretle, hiç çekinmeden söyleyebildiğini teslim etmek lâzım. Bu yüzden o da destek kıt'alarına hemen iade edildi.

Üçüncü olarak gelen askerin yüzü, önceki ikisine nazaran biraz daha “taşralı” görünümündeydi. Bozuk bir esas duruş gösterdi. Kısa künye okumayı atladı ve iyi kötü hazrol vaziyetine geçtiğinde de dudakları oynamaya başladı. Binbaşımızın artık morali bozulmuştu; sabrı örselenmişti. Ona biraz komutanlık taşladı:

—“Ne o? Neler diyorsun sen? Yoksa içinden küfür mü ediyorsun?”

Neferin toparlanması üzerine devam etti:

—“Yoksa sen de mi nazlı niyazlı büyütüldün? Lisan öğrendin? Yurt dışı gördün?”

Derken ona da eliyle “peki sen de çek git” mealinde bir işaret yaptı. Akabinde, sözlük anlamında bir *mini sinir krizi* geçirdi.

—“Yok mu şöyle güçlü kuvvetli, elinden iş gelir, klasik bir Mehmetçik yahu?” diye bağırды. Masaya hınç içinde yumruğunu indirdi!

Sonraki günlerde bütün demirbaşlar bir şekilde yeni mekâna taşınacaklardı. (“Devletin işi kalmaz” diyen Türk atasözü ne kadar da doğrudur!) Ancak yeni metalik kitap raflarını —terk ettiğimiz eskileri ahşap idiler— naylon torbalardan söküp; İngiliz anahtarlarıyla cıvatalarına vidalamak ve ayağa kaldırmak işi, son tahlilde, biz rütbelilere kaldı.

Monte ettiğimiz her çelik raf dolabı; dikildiği yerdi azıcık eğri büğrü duruyordu. Yani cıvatalar her noktaya aynı sıklıkta oturmuyor, kimileri daha gevşek takılmış bulunuyorlardı. Armay Binbaşımız, buna aldırış etmememizi söyledi. Kitaplar gelip de raflara yük bindiğinde, hepsinin zaten düzeleceğini öngördü. Bu söz ile moral bulduk; güdülendik. Montaj işi, akşamlar dahil bir hafta boyunca devam etti. Bir öğleden sonra general teftişe geldi. O anda ben ve binbaşım birlikte çalışıyorduk. İlkin ben görüp

—“dikkaaat!” diye ikaz bağrışını yaptım. İkimiz birden hemen esas duruşa çakıldık. Generalimiz,

—“devam, devam!” diyerek bizi hazrol duruş sergilemekten men’eyledi. İşgücü (*manpower*) noksanlığının o bile bal gibi farkındaydı. Kitabî anlamda subaylara göre olmayan bir işi yapmak zorunda kaldığımızı, pekâlâ görüyordu! (*)

Yönetimde durumsallık yaklaşımında (*contingency approach*) belli ya da klasik alışılar (teamüller) istikametinde kalıp ona göre adımlar atmak söz konusu değildir. Bunun yerine ortamın, özellikle sıra dışı ve / veya değişken şartların gereği neyse ona yöneliriz. Bu noktada; farklı, beklenmedik çözümler aramak, asıl arzulanacak eylemler manzumesini belirler (Çaya 2018).

Sorley (1981: 185), *American History* uzmanı Walter Pittman’a (1980) gönderme ile, *Kuzey-Güney Savaşı*’ndan bir epizodu şöylece nakleder:

Birden bir *deja-vu* sahnesi yaşarcasına, çocukluğumda terzi çıraklığı yaptığım sıcak yaz günlerinden birisi hâfızamda canlandı: Dükkânda bir kalfa askere celbedilmiş, diğer kalfa başka bir dükkâna geçmişti. İsmail Ustam şimdi; birikivermiş onca ütü, ilik-düğme gibi çıraklık işleri, benimle paylaşmak durumunda kalmıştı. Ceket pantolon bıçkısı ve dikişi gibi “sofistike” işlemlerin yanı sıra, bunlara da el atıyordu mecburen. Dükkânın önünden geçerken kendisine takılan bir esnaf dostuna

—“N’apalım?” demişti “İş başa düştü işte...” .

Güneyli General *Forrest*, bir gün bir müfreze askerin bir cephane sandığını ırmak üstünden karşıya aşırıma çabaladıklarını görür. Kumandanları ise kenarda dikilmiş durmaktadır. Ellerini göğsünde kavuşturmuştur. *Forrest* ona

— "sen niye yardım etmiyorsun ki?" diye sorar.

— "Çünkü ben subayım" cevabını alınca çileden çıkar general!

— "senin gibi subayı... (*I'll officer you!*)" diye kükreyip haşmetli yumruğunu o subayın çenesine yapıştırır!

Dikkat edelim: Bu olay, Kuzey'de değil, aristokrat düsturları temsil eden ve hattâ o anlayış uğruna dövüşen Güney'de, köleci toplumun konfederasyon ordusunda vuku buluyor! İhtiyaçlar, işte bu misâldeki gibi, yerine göre kaideleri kökünden bozguna uğratar bir anda (*durumsallık* anlayışının dik âlâsı bir diğer örnek!).

Nathan Bedford Forrest (1821-1877), Güney'in Generali & anlatıya tesadüfen uygun düşen bir sahne (Yaygınağ)

Bizatîhî kitapların (*) yeni inşa edilmiş kütüphane ortamına nakli meselesi de apayrı bir önemi haiz idi. Karmakarışık bir taşınma sonrası binlerce cilt kitabı tekrar sıraya koymak gibi

* Kütüphane ikiz-görevim bana da bu tercüme romanlardan okutturdu. Bir tanesi bir hastane ortamını anlatan bir eser idi (özgün adı: *Extreme Remedies*). Anlatıcı (*narrator*), asabiye uzmanıydı. Olaylar onun bakışından veriliyordu. Seneler sonra bir apartman komşumuzun (*İsmet Bey*) beyninde pıhtı atınca, o romanı hatırlayıverdim. Piyasada baskısı olmadığı gibi, sahhaflarda dahi kalmamıştı. Komşuya, o askerî kütüphanede böyle bir roman bulunduğunu; bir şekilde bir kopya edininip doktoruna verirse onu "tavlayıp" bir ayrıcalık temin edebileceğini, tavsiye ettim. Akıllı yattı. Bir akrabası marifetiyle harekete geçti: O romandan tek bir nüsha, bayağı da yıpranmış bir hâlde bulundu. Gelen fotokopisi nöroloğa

bir gereksiz saçmalığa, bile bile mahal verilemezdi. Öğretmen-Binbaşımız, öğrencilerin gece yüzüyle ilgili muharip meslektaşların (sınıf subayları) başını, bu istikamette bilgilendirip iknâ etti. Kitap ciltleri bizlerin nezaretinde doğrudan askerî öğrencilerin kucaklarında, büyük bir itina ve intizam içersinde ve önceki raf yerleşim sıraları korunarak intikal ettiler. Bu hususta mükemmel bir başarı yaşanmıştır.

Subaylık Kariyeri Sonrası

Bir gün resmî telefon çaldı. Yakındaydım, açtım. Personel şubesinden bir astsubay, binbaşımın lojman sırası geldiğini memnun bir ses tonuyla *müjdeledi*. Âhizeyi kendisine uzattım. Telefonda başçavuşa:

—“teşekkür ederim ama istemem; başkasına veriniz” deyip tereddütsüz kapattı. Biz etraftakiler şaşırdık. Bu kısmet tepilir miydi?

—“Taşınmak büyük derd” diye izahat getirdi bize. Aslında, için için emekliliğe hazırlandığını zâten pek saklamıyordu. Bir gün misafirlığe gelmiş bir başka subay arkadaşıyla konuşurken,

—“yarbaylığa terfiye kadar sabredebilir isen, getirisi çoktur: Bir defa, birinci dereceden devlet memurluğuna tırmanmış oluyorsun” cümlesini kurduğunu işittim. Halbuki silâh arkadaşına öngördüğü tavsiyeyi kendisi tutmayacakmış meğer. Yarbaylığı fedâ ederek, kıdemli binbaşılık esnâsında emekliliğini isteyeceği tutmuş (Terhisimizden sonra).

Tekaütlüğünde memleketi Sinop’ta ufacık bir kitapçı dükkânı açmış. Sivil dünyada etraftan biraz tanınması zaten bu merhalede, edebiyat sevgisi sayesinde gerçekleşmiştir. *Sarıhan*’ın (2014: 53-54) kaydettiği gibi; “getirttiği kitapları önce kendisi okuyor, beğenirse çevresine de öneriyordu; okunmasını arzu ettiği kitapları veresiye, hattâ ücretsiz dağıtıyordu”.

komşu tarafından armağan edildi. Asabiye hekimi, bir meslektaşın gözüyle yazılmış o romana sahiden derin ilgi duymuş. Kitabı yutarcasına okuyup bitirmiş.

Anılan Amerikan romanı ve tercümesi (Görseller: Yaygınag)

Hastasının bu çok değişik jestinden mütehassis olmuş. Kontrol için yanına geldiğinde ona hep farklı muamelede bulunmuş.

Yine aynı yazarın kaleminden öğreniyoruz ki; *borcuna son derece sâdik bir kitapçılık yapıyordu. Toplu dergi siparişi eline geçti mi onları daha satmadan paralarını sür'atle yayınevine yolluyordu. Panellere, festivallere, kongrelere sektirmeden katılıyordu. Günün birinde ise bir kitap fuarı için geldiği Şehr-i İstanbul'da, konakladığı odasında, birdenbire terk-i hayat eylemişti.*

Kendisiyle edebiyat arkadaşlığı olduğu anlaşılan *M. Ekmekçi* (12 Kasım 1992) şöyle yazmıştır:

Çoluk-çocuk, Sinop'a gitmiş, bir yaz boyu orada kalmıştık. O tatilin sonunda, "Sinop Güzellemesi" dizisi Cumhuriyet'te yayımlandı. Bu çalışmaya Ural Bey'in çok yardımı dokunmuştur. O, Sinop'la ilgili bir yazı ortaya çıkardığım için mutlu oldu. O geziyi sık sık anardık; eşi *Semra Armay*'ın konuklarına pişirdiği güveci de ben dostlarıma anlata anlata bitiremezdim. Semra Hanım'a, "Güvec pişirirseniz yine gelirim Sinop'a" diye takılırdım. Sinop'ta yayımlanan "Beldemiz" gazetesini sürekli yolladı Ural Bey. Orada yazılar da yazıyordu.

Sonuç

Bizim dönemimizin yedek subayları, askerî öğrencilik (yani temel eğitim) süresi dahil toplam 18 ay boyunca silâh altında tutulduk. Böylece son günlerimizi *asteğmenlikten* bir sonraki mertebede ikmâl ettik. *Teğmen* rütbesiyle şereflendik! Askerlikte nice faydalı tecrübeler kazandık! Piştik; olgunlaştık. Daha bir vakar sahibi, zorluklara daha bir tahammüllü, daha bir olgun meşrepli hâle geldik. En azından bendeniz-fakir, kendi *nam ve hesabıma*, Peygamber Ocağı'nda böyle bir tekâmül geçirdiğime daima inanmışımdır. Bu ruhsal gelişimde birinci sicil âmirim *Ural Armay*'ın ayrı bir yeri, konumu, katkısı vardır. Onun emir-komutasında vazife yapmış olmaktan bahtiyarım. Şimdi son uykusunda, nûrlar içine gark olsun!

KAYNAKÇA

- Hejinian, John (1975). *Paramparça [Extreme Remedies]*, (Çev. Zeynep Avcı), Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Sorley, Lewis (1979). "The Leader as Practicing manager", Buck, James H. & Korb, Lawrence J. Eds.: *Military Leadership*, Sage Publications, Beverly Hills, Calif.
- Çaya, Sinan (2018). "Basılmamış Örgüt Sosyolojisi Yüksek Lisans (Gece) Dersi Notları", İstinye Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cevizlibağ-İstanbul.
- Ekmekçi, Mustafa (12 Kasım 1992). "Figen Er ile Ural Armay" [Karşılaştırma Yazısı], *Cumhuriyet Gazetesi*.
- Sarıhan, Aydın (Şubat 2014). "Ural Armay da Vardı", *Öğretmen Dünyası* Dergisi, Sıhhiye- Ankara.
- Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu*

Avrupa ülkeleri “yeni normal” sürecinde son aşamaya giriyor

Avrupa ülkelerinin büyük çoğunluğu Kovid-19 tedbirlerini önemli ölçüde kaldırırken, sınırlar da hafta başından itibaren kademeli olarak açılacak

Avrupa Birliği (AB) Komisyonu, AB ve Schengen ülkelerine **iç sınırlardaki kısıtlamaları 15 Haziran'da kaldırmaları** tavsiyesinde bulundu

BELÇİKA

İngiltere, AB ve Schengen bölgesindeki 31 ülke vatandaşlarını ülkeye girebilecek

FRANSA

Fransa, Avrupa içi sınırlarını 15 Haziran'da, Avrupa dışı sınırlarını ise 1 Temmuz'da açacak. Avrupa ülkelerinden Fransa'ya gelenler 14 gün karantimada kalmayacak. Hangi ülkeden olursa olsun öğrenciler ülkeye gelebilecek.

PORTEKİZ

Havalimanları uluslararası uçuşlara açılacak

İSPANYA

İspanya 1 Temmuz'dan itibaren yabancı turist kabul etmeye başlayacak. Hükümet, OHAL'in ve kademeli normalleşme sürecinin ülke genelinde sonlanmasını bekleyecek. Sadece Portekiz ile kara sınırını açacak. 1 Temmuz'dan itibaren havalimanlarını uluslararası uçuşlara açacak. Ülkenin yüzde 75'i normalleşme sürecinde son aşamada olacak.

ALMANYA

Kara sınırlarındaki kontroller kaldırılacak. Tiyatro ve sinema salonları yeniden açılacak. Öğrenciler normal derslere başlayacak. Açık havada 500'e kadar kişinin katıldığı etkinlikler düzenlenebilecek. İşletmelere turistlerin gelmesine izin verilecek.

POLONYA

AB üyesi komşularına sınırlarını açtı. Belarus, Rusya ve Ukrayna sınırları hala kapalı.

DANİMARKA

Kamu çalışanları iş başı yapacak, ayrıca Almanya, Norveç ve İzlanda'dan turistler Danimarka'ya gelebilecek.

MACARİSTAN

Acil durumun sonlandırılmasını öngören yasa tasarısı 16 Haziran'da mecliste oylanacak, tüm sağlık kurumlarında 15 Haziran'dan itibaren salgın öncesi duruma geri dönecek.

YUNANİSTAN

29 ülkeye uçuşlar başlatılacak. İç hatlardaki yolcu gemilerinin faaliyetlerine ve yolcu sayısına getirilen kısıtlamalar kaldırılacak. Evden çalışanlar iş yerlerine dönebilecek. Oteller, kaplıcalar, spor salonları ve müzeler yeniden açılacak.

ROMANYA

Alışveriş merkezleri, açık yüzme havuzları, spor salonları ve anaokulları yeniden açılacak.

AVUSTURYA

Maske kullanımında esnekliğe gidilecek. 16 Haziran'dan itibaren 31 ülkeye sınırlar açılacak. Giriş ve çıkışlarda, Kovid-19 testi ya da karantina zorunluluğu olmayacak.

İTALYA

Sinema salonları ve tiyatroların yeniden açılmasına ve konser organizasyonlarına izin verilecek. Spor salonları, havuz ve açık hava spor tesisleri açılacak.

ÇEKYA

Açık alanda maske kullanma zorunluluğu kalkacak ve 2 bin 500 kişilik gösteri ve toplantılara izin verilecek. Taraftarlar statlarda futbol maçlarını izleyebilecek.

14.06.2020

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/19023>

Türkiye'nin rüzgar enerjisi karnesi "pekiyi"

Dünyada 1970'li yıllarda yaşanan petrol krizi sonrasında ülkelerin alternatif enerji arayışıyla gündeme gelen rüzgar enerjisi, bugün itibarıyla kurulu gücü 651 gigavata ulaşarak toplam elektrik üretiminde yaklaşık yüzde 6 pay alıyor

Rüzgar Enerjisi

- İlk kez ulaşım amacıyla **milattan önce Mısır'da** Nil Nehri'nde, daha sonra su pompalarının çalıştırılması için **Çin'de** kullanıldı
- Modern anlamda Danimarka'da** geliştirilen yatay eksenli rüzgar türbinleri sayesinde 1897 yılında kullanıldı
- ABD ve petrol tüketen ülkelerde **1970'lerde** başlayan arz sıkıntısı nedeniyle alternatif arayışları sonrasında rüzgar da elektrik üretiminde yer almaya başladı
- Danimarka'nın 1973'teki yönetiminin **petrol bağımlılığının yüzde 90'a** çıkmasıyla önce kömürden, daha sonra nükleer enerjiden elektrik üretimine geçildi ancak dünya genelindeki çevre endişeleri nedeniyle kara alanları kısıtlı olan ülkede **deniz üstü rüzgar santralleri** de enerji üretim çeşitliliğindeki yerini aldı
- Bugün **tek bir türbin kapasitesinin 10 megavat kurulu güce** ulaşmasının yanında düşük ve yüksek hızlarda çalışan rüzgar santralleriyle elektrik üretimi daha **verimli hale geldi**

Küresel Ölçekte Rüzgar Enerjisi

Rüzgar enerjisi teknolojilerine yatırım tutarı **99 MİLYAR DOLAR** seviyesinde

Küresel rüzgar enerjisi **651 GİGAVAT** kurulu gücü sahip

Bir önceki yıla göre **60 GİGAVAT ARTIŞ** yaşandı

Küresel elektrik üretiminde **YÜZDE 6 PAY SAHİBİ**

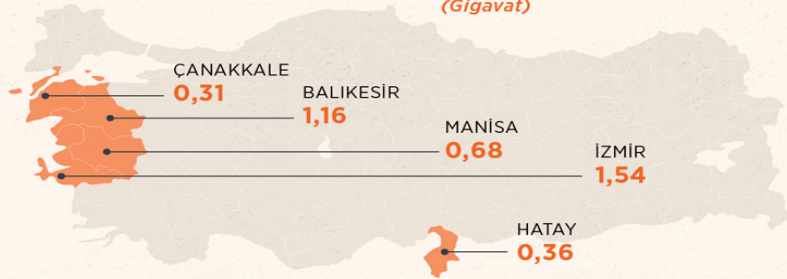
Türkiye'de Rüzgar Enerjisi

- Türkiye'de enerji sektörü **son 10 yılda en çok büyüme gösteren** ilk üç sektörden biri oldu
- Türkiye'nin birçok yerinde 2019 itibarıyla **3 bin 285 türbin** dikildi
- 198 santralde toplamda **8 bin 56 megavat** seviyesinde kurulu güç, enerji sistemine kazandırıldı

- Kurulu güç yanında ekipman üretiminde de çalışmalarını hızlandıran Türkiye'de **3 yerel ankraj üreticisi, 8 rüzgar kulesi, 2 yerli jeneratör ve 2 dişli kutusu üreticisi** bulunuyor

İşletmedeki rüzgar santrallerinin illere göre sıralaması

(Gigavat)

**İhracatın
YÜZDE
90'I**

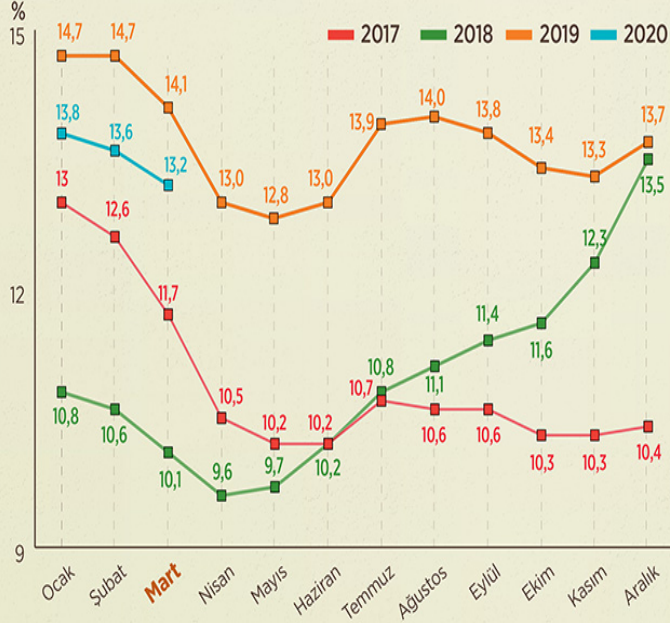
İhracat ise ocak-mayıs döneminde yüzde 92 daraldı

İş gücü İstatistikleri

(MART, 2020)

Türkiye'de işsizlik oranı, martta geçen yılın aynı ayına göre 0,9 puan azalışla yüzde 13,2 oldu. Söz konusu dönemde işsiz sayısı 573 bin kişi azalarak 3 milyon 971 bin kişi olarak kaydedildi

YILLARA GÖRE İŞSİZLİK ORANI

Türkiye genelinde **mart ayına ilişkin** mevsim etkilerinden arındırılmamış temel iş gücü göstergeleri (15 ve daha yukarı yaştakiler)

NÜFUS
62,2 MİLYON

İŞ GÜCÜ
30,1 MİLYON

İSTİHDAM
26,1 MİLYON

İŞSİZLİK ORANI
%13,2
(3,97 MİLYON)

İŞ GÜCÜNE KATILMA ORANI
%48,4

İSTİHDAM ORANI
%42

10.06.2020 Kaynak: TÜİK

AA
ANADOLU AJANSI
100 yıl
1920-2020

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/18968>

Çarşı ve mahalle bekçilerine yeni görevler

Çarşı ve mahalle bekçilerinin görev, yetki ve sorumlulukları ile özlük haklarını düzenleyen kanun teklifi, TBMM Genel Kurulunda kabul edilerek yasalaştı

EGEMENLİK KAYITSIZ
ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

KANUN BAŞLICA ŞU DÜZENLEMELERİ İÇERİYOR:

- Çarşı ve mahalle bekçilerine **en az 3 ay süreli** temel ve hazırlayıcı **eğitimler** verilecek
- Çarşı ve mahalle bekçileri, zor ve **silah kullanma yetkisine sahip olacak**, genel **kolluk kuvvetlerine yardımcı olacak**
- Çarşı ve mahalle bekçileri, görevli oldukları mülki sınırlar içinde **halkın istirahat, sağlık ve selametini** sağlayacak
- Bekçiler, görev bölgelerinde ve çalışma saatleri içinde kişileri, **araçları durdurabilecek, kimlik sorabilecek**
- Yardıma ihtiyaç duyduğu değerlendirilen, **şiddet mağduru veya şiddete, istismara uğrama riski taşıyan** kadın ve çocukları, kimsesizleri, engellileri ve acizleri **en yakın genel kolluk birimlerine teslim edecek**
- Bekçiler, büyük tehlike arz eden yangın ve su baskını gibi **afetlerde mahalle sakinlerini derhal uyarmakla görevli** olacak
- Bekçiler, uyuşturucu madde imal edildiği, satıldığı veya kullanıldığından, kumar oynandığından ya da fuhuş yapıldığından **şüphe edilen yerleri** bağlı bulundukları **genel kolluk birimlerine bildirecek**
- Bekçilerin **haftalık çalışma süresi 40 saat** olacak
- Bekçiler, **kolluk hizmet ve görevleri dışında** her ne suretle olursa olsun **çalıştırılmayacak**

11.06.2020

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/18988>

Kitap Tavsiyesi

Bu hafta kitap tavsiyesi Sayın Kübra Köroğlu tarafından yapılmıştır. İlgileri ve destekleri için teşekkür ediyoruz.

İnsanlığın uzun tarihi boyunca kadınlara yönelik yapılmış olan hangi araştırmanın doğru olduğunu düşünüyorsunuz? Hiç mi? Bu kitabın yazarı Clarissa P. Estés de aynı şeyi düşünmüş olacak ki kadınları çözümleme noktasında sunduğu farklı önermeler ile adından söz ettirmeyi başarıyor. Kadınların, içlerindeki doğal sese kulak vermelerini öğütleyen eser, kadının varoluşu ve toplumdaki yerini derin bir anlam ve üslup ile ele alıyor. Bunu yaparken de kadınları, kurtlar ile özdeşleştiriyor.

Yazar, bu noktada her iki varlığı da son derece güçlü, yavruları ve eşlerine bağımlı, değişen koşullara ayak durmak zorunda kalan ve çoğunlukla yanlış anlaşılıp, ezilen, hor görülen, aldatılan ve tacize uğrayan karakterler olarak tabir

ediyor. Bu sebeple de kitaba “Kurtlarla Koşan Kadınlar” ismini veriyor. Siz de kadınları anlama noktasında bu güne değin yapılan tüm çalışmaları geride bırakıp, kalıpları yıkacak sıra dışı bir deneyime hazırsanız, bu kitap tam da bunun için biçilmiş bir kaftan!

Masallar ve Mitler ile Özdeşleşen Kadın Figürlerine Bakış

Yazar kitaptaki kadın çözümlemelerini, geçmişten günümüze anlatılagelen masallar ve mitler üzerinden gerçekleştiriyor. Bu yönüyle de okuyucuya farklı bir bakış açısı kazandırıyor. Adeta bir terapi niteliğinde olan bu farklı masallar, kadınların en derin duygularına erişerek bir kadın okuması gerçekleştiriyor. Kitapta yer alan masal ve mitlerin başlıkları ise şöyle; “Mavisakal”, “Bilge Vasalisa”, “Manawee”, “İskelet kadın”, “Çirkin Ördek Yavrusu” ve “Kırmızı Ayakkabılar”...

Okuduklarınız karşısında kayıtsız kalamayacağınız, kadınları anlama, çözümleme ve kendilerini bulma noktasında ise nasıl yollar izlenmesi gerektiğine dair fikirler edineceğiniz bir baş yapıt sizi bekliyor. Kadın denilen varlığın tüm var oluş çabasına ortak olmaya hazır olun!

Bunları Biliyor muydunuz?

Usta yazar Clarissa P. Estés, baş yapıt niteliindeki bu eserini, sürdürdüğü 20 yıllık bir çalışmanın ardından tamamlayabilmiştir. İçerisinde böylesine derin bir araştırma yatan bu eser, kadın çalışmaları hususunda bir kaynak niteliği taşıyacak kapasiteye sahiptir.